

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар на навуковай рабоце
БДУКМ

 В.Р. Языковіч
«19» чэрвеня 2019 г.

Рэгістрацыйны № ВД- 99 / Э вуч.

ФУНДАМЕНТАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ КУЛЬТУРАЛОГІІ

*Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
на спецыяльнасці II ступені вышэйшай адукацыі
1-23 80 02 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны
Прафілізацыя: Культурная спадчына і музейялогія*

Вучэбная праграма складзена на аснове тыпавога вучэбнага плана па спецыяльнасці II ступені вышэйшай адукацыі 1-23 80 02 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны. Рэг. № E23-2-002/ пр-тып. ад 21.03.2019

СКЛАДАЛЬНІКІ:

А. І. Смолік, загадчык кафедры культуралогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», доктар культуралогіі, прафесар;

А.А. Крыштаносава, дацэнт кафедры культуралогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Ю.А. Косік, выкладчык кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі;

Н.Л. Баліч, загадчык адзела рэгіянальнай сацыялогіі Інстытута сацыялогіі НАН Беларусі, кандыдат сацыялагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай гісторыі Беларусі і музеязнаўства ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»
(пракакол № 12 ад 31.05.2019 г.);

Прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»
(пракакол № 01 ад 12.06.2019 г.).

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Праграма вучэбнай дысцыпліны «Фундаментальныя праблемы культуралогіі» накіравана на рашэнне сацыяльна значных задач сучаснага полікультурнай грамадства, мае фундаментальны характар, адрозніваецца міждысцыплінарным падыходам і арыентавана на фарміраванне ў студэнта неабходных кампетэнцый для вырашэння канцэптуальных, даследчых і прыкладных задач у розных сферах жыццядзейнасці.

Вучэбная праграма прызначана для атрымання магістрантамі ведаў, улічваючы веды па гуманітарных дысцыплінах («Гісторыя Беларусі», «Філасофія», «Педагогіка» і інш.), веданне ў цэлым асаблівасцей культурных эпох, пэўных звестак па розных відах мастацтва. Прадугледжана актуалізацыя міжпрадметных сувязей па сацыяльна-гуманітарных дысцыплінах.

Вучэбная дысцыпліна арыентаваны на пошук узаемадзеяння і ўзаемаўплыву паміж гуманітарнымі і ўласна культуралагічнымі праблемамі і ўяўляе інтэграваны вынік адукацыі.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – сістэматызацыя ведаў па фундаментальных праблемах культуралогіі і авалоданне метадалогіяй сучасных сацыяльна-гуманітарных даследаванняў.

Рэалізацыя названых мэт патрабуе вырашэння наступных задач:

- вызначэнне агульных прынцыпаў і метадаў для аналізу культуралагічных праблем;
- асэнсаванне асноўных кірункаў культуралагічнай думкі, якія адлюстроўваюць сутнасныя аспекты ўзнікнення і развіцця культуры;
- выяўленне ўсеагульных заканамернасцей функцыянавання культуры, асаблівасцей асноўных культурных тыпаў і ўласцівых ім базісных структур, духоўных дамінант.

Зместам вучэбнай дысцыпліны «Фундаментальныя праблемы культуралогіі» прадугледжана фарміраванне наступных кампетэнцый у адпаведнасці з тыповым вучэбным планам па спецыяльнасці II ступені 1-23 80 02 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны:

УПК-4. Быць здольным інтэрпрэтаваць фундаментальныя культурныя універсалы і адрозненні грамадства на лакальным і рэгіянальным узроўні

СК-2. Быць здольным вырашаць прафесійныя задачы ў адпаведнасці з нормамі міжнароднага і айчыннага заканадаўства, маральнымі і этычнымі стандартамі.

У адпаведнасці з вучэбным планам, на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Фундаментальныя праблемы культуралогіі» Прыкладнае размеркаванне

аўдыторных гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 20 гадзін, семінарскія заняткі – 16 гадзін. Рэкамендаваная форма кантролю ведаў магістрантаў – экзамен.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Значэнне вучэбнай дысцыпліны «Фундаментальныя праблемы тэорыі і гісторыі культуры» ў працэсе падрыхтоўкі выкладчыкаў і даследчыкаў культуралагічных праблем. Прадмет, змест, мэта і задачы, структура вучэбнай дысцыпліны. Міжпрадметныя сувязі дадзенай вучэбнай дысцыпліны. Віды вучэбных заняткаў. Крыніцы інфармацыі па праблематыцы вучэбнай дысцыпліны. Формы кантролю.

Сучасная сацыякультурная сітуацыя. Фундаментальныя змены гістарычнай рэчаіснасці. Абвастрэнне праблем планетарнага маштабу. Узрастанне антрапалагічнага націску на біясферу. Феномен манкуртызму як адрыў чалавека ад культурнага космасу. Задача пераасэнсавання каштоўнасных арыенціраў з мэтай гуманізацыі тэхнагеннага грамадства. Праблема развіцця якасна іншай культуры асобы як глабальны імператыву сучаснай цывілізацыі.

Тэма 1. Сфера культуры як аб'ект вывучэння і даследавання

Культура як аб'ект вывучэння розных дысцыплін (археалогіі, этнаграфіі, гісторыі, антрапалогіі, сацыялогіі, філасофіі, паліталогіі, рэлігіязнаўства, аксіялогіі і інш.). Анталагічны і гнэсеалагічны сэнс культуры. Культурная разнастайнасць і неабходнасць яе даследавання. Заканамернасці і механізмы функцыянавання і развіцця культуры як атрыбута сацыяльнай сістэмы. Раскрыццё ўнутраных сэнсаў артэфактаў культуры, вобразаў, форм і сэнсаў, якія ўтрымліваюцца ў іх, задача навукі аб культуры.

Тэма 2. Метады культуралагічных даследаванняў

Метад як сукупнасць правіл, прыёмаў і аперацый практычнага або тэарэтычнага асваення з'яў і працэсаў культуры.

Рэгламентацыя зместу і паслядоўнасці пазнавальных дзеянняў, аперацый і працэдур даследавання з дапамогай метаду.

Класіфікацыя навуковых метадаў: непасрэдня і апасродкаваныя; якасныя і колькасныя; апісальныя і тлумачальныя; змястоўныя і фармальныя.

Агульналагічныя метады: аналіз, сінтэз, абстрагаванне, індукцыя, дэдукцыя, аналогія, мадэляванне.

Метады эмпірычнага даследавання: назіранне, апісанне, вымярэнне, параўнанне, аналіз дакументаў, апытанне, эксперымент.

Метады тэарэтычнага даследавання: мысленны эксперымент, ідэалізацыя, фармалізацыя, аксіяматычны метад, гіпатэтыка-дэдуктыўны метад, пераход ад абстрактнага да канкрэтнага, метад адзінства культурна-гістарычнага і лагічнага. Метадалагічны плюралізм сучасных культуралагічных ведаў.

Тэма 3. Кірункі навуковых даследаванняў у галіне культуры

Сістэматызацыя культурных з'яў па сутнасных прыметах. Фенаменалагічнае апісанне культурных аб'ектаў і іх класіфікацыя па знешніх атрыбутыўных прыметах. Эмпірыка-сістэматызатарскія даследаванні культурных феноменаў мінулага.

Даследаванне культуры ментальнасцей, культуры штодзённасці, гістарычнай дынамікі культуры і яе форм.

Праблема дзейнасці і адаптыўна-тэхналагічныя функцыі культуры.

Сацыякультурная мадэрнізацыя і гістарычная дынаміка беларускай культуры.

Культурная палітыка і дзейнасць культурных інстытутаў у Беларусі. Сацыякультурнае прагназаванне, праектаванне і рэгуляванне. Сацыялізацыя і інкультурацыя асобы. Ахова культурнай спадчыны беларусаў.

Аналіз зместу, структуры, дынамікі і тэхналогій функцыянавання сацыякультурнага вопыту ў ракурсе яго генезісу, селекцыі і акумуляцыі,

сістэмнай упарадкаванасці, рэгулятыўнай практыкі, зменлівасці, семантычнай выражанасці і практыкі засваення.

Тэма 4. Архетыпічная накіраванасць культуры і праблема фарміравання духоўнай прасторы

Культура як сістэма базавых феноменаў. Міф як першая форма гарманізацыі чалавека. Тыпалогія міфа. А. Ф. Лосеў аб сутнасці міфа. Міфалагічнае мысленне: пралагічнае (Л. Ляві-Бруль) ці лагічнае (К. Ляві-Строс). Прастора міфа: сакральная і прафанная (М. Эліядэ). Міф і сучаснасць (Э. Касірэр, Р. Барт, М. Эліядэ і інш.).

Паглыбленне светапогляду і працэс дыферэнцыяцыі грамадскай свядомасці. Нараджэнне сусветных рэлігій. Культуратворчая функцыя рэлігіі. Рэлігійны вобраз свету. Міф і рэлігія. Рэлігія як фактар аб'яднання (Э. Дзюркгейм), сацыяльнай дзейнасці (М. Вебер), псіхалагічнай абароны (З. Фрэйд), каштоўнасных арыентацый асобы (Э. Фром). Рэлігія і мараль. Рэлігія і навука. Рэлігія і эканоміка. «Прагэстанцкая этыка і дух капіталізму» М. Вебера як узор культуралагічнага даследавання рэлігіі. Рэлігія ў кантэксце сучаснага грамадства.

Мастацтва як сфера культуры. Тэорыі паходжання мастацтва (імітацыйная, міметычная, гульнявая, культурна-гістарычная і інш.). Функцыі мастацтва ў культуры. Мастацтва як культ унікальнага, непаўторнага, самабытнага. Гуманістычная прырода мастацтва. Мастацкі тэкст як артэфакт. Мастацтва – асаблівы тып пазнання, стварэння асобы і духоўнай рэчаіснасці. Роля аўтара ў мастацтве. Трансфармацыя ролі аўтара ў культуры постмадэрнізму. Гісторыя культуры як змена стыляў. Спецыфіка сучаснага мастацтва.

Распрацоўка рацыянальнага шляху пазнання свету. Нараджэнне філасофіі. Філасофія як культ рэфлексіі, як сістэма катэгорый. Анталагічны сэнс філасофіі. Сафія як аб'ектыўная якасць разумна ўпарадкаванага свету. Філасофія ў кантэксце пошукаў чалавекам абсалютнай гармоніі. Пазнанне як

узвышэнне над неабходнасцю. Навука і тэхніка як феномены культуры. Спецыфіка навуковых ведаў, іх мэта і сэнс. Навука і мастацтва, рэлігія і навука: узаемадзеянне і ўзаемаўплыў. Этас навукі: сацыякультурныя фактары яе развіцця. Т. Кун, П. Феерабэнд аб сучасных праблемах развіцця навукі. «Тэхнэ» (М. Хайдэгер) і тэхніка. Сучаснае разуменне тэхнікі. Сэнс тэхнікі – вызваленне ад улады прыроды. Інфармацыйная тэхніка і яе развіццё ў сучасным свеце.

Маральна-этычныя аспекты культуры. Паняцце маралі. Нормы маралі і права. Этас культуры і маральнасць грамадства. Маральныя ўяўленні ў структуры каштоўнасцей асобы. «Залатое правіла маральнасці» як усеагульная каштоўнасць у гісторыі культуры. Універсальныя этычныя катэгорыі ў розных культурах. Мараль ва ўмовах дэмакратыі і таталітарызму. Імкненне да самаактуалізацыі, камунікацыі, творчасці як аснова сучаснай маралі.

Мова як сістэмны носьбіт культуры. Вербальныя і невербальныя мовы. Функцыі мовы ў культуры. Тэорыі паходжання мовы. Мова і менталітэт. Роля мовы ў інтэграцыі і дыферэнцыяцыі соцыуму. Асноўныя формы культуры як знакавыя сістэмы. Культура як вытворчасць значэнняў і сімвалаў. Прырода сімвала і яго функцыі.

Тэма 5. Семіятычны аналіз культуры: асноўныя напрамкі даследавання

Прадмет і аб'ект семіётыкі культуры; праблемнае поле і падыходы. Семіётыка як навука і як метада. Роля семіятычнага метаду ў сучаснай культуралагічнай адукацыі. Семіятычнае разуменне культуры і мэты семіётыкі культуры. Знак як культурны аб'ект у камунікатыўнай прасторы. Дэфініцыя знака. Знак і значэнне. Дзвюхчасткавая мадэль знака (Ф. дэ Сасюр). «Выражэнне» і «змест» як структурныя характарыстыкі знака (Л. Ельмслеў). Трохчасткавая мадэль знака: рэферэнт, рэпрэзентант і інтэрпрэтант

(Ч. С. Пірс). Уласціваці знака. Тыпы знакаў (па Ч. С. Пірсу): іконы, індэксы, сімвалы. Паняці ўзроўняў сiгніфікацыі – «дэнатата» і «канатацыі». Міф як трэці ўзровень азначвання (Р. Барт).

***Тэма 6. Каштоўнасная сістэма культуры:
тэарэтычнае і гістарычнае вымярэнні***

Характарыстыка асноўных катэгорый аксіялогіі культуры як навукі аб каштоўнасцях. Культура як сукупнасць матэрыяльных, духоўных і сацыяльных каштоўнасцей. Паняцце каштоўнасці. Метады аксіялагічных даследаванняў. Каштоўнасці і іх сутнасць. Функцыі, тыпы і віды каштоўнасцей. Аксіялагічныя асновы свету культуры.

Узаемасувязь каштоўнасцей, норм, ідэалаў і мэт. Залежнасць каштоўнасцей ад патрэбнасцей і інстынктаў. Каштоўнасць – мэта і каштоўнасць – сродак. Каштоўнасць і контркаштоўнасць. Іерархія каштоўнасцей. Рэальныя, дэкларуемыя і сімвалічныя (уяўляемыя) каштоўнасці. Асобасныя і сацыяльныя, кардынальныя і субкардынальныя каштоўнасці. Агульначалавечыя каштоўнасці. Абсалютная каштоўнасць – выжыванне грамадства.

Функцыі каштоўнасцей. Мадэляванне каштоўнасцей. Дынаміка каштоўнасцей. Прынцыповае адрозненне каштоўнасцей даіндустрыяльных культур ад індустрыяльных і постіндустрыяльных. Каштоўнасці і культурная дынаміка.

Вытокі каштоўнаснай свядомасці суб'екта культуры і яго культуратворчай дзейнасці. Разуменне каштоўнасці як добра ў эпоху Антычнасці. Каштоўнасць як значнасць (В. Віндэльбанд, Г. Рыкерт, Г. Коген). Апрыёрная, трансцэндэнтальная прырода каштоўнасцей. Праблема залежнасці каштоўнасцей ад пачуццяў (В. Вунт, Ф. Брэнтана). Ідэалістычнае разуменне каштоўнасцей (М. Бярдзьеў, М. Лоскі). Сацыяльная і канвенцыяльная прырода каштоўнасцей (М. Вебер, Э. Дзюркгейм).

Тэма 7. Культура як камунікатыўная сістэма

Камунікатыўны аспект культуры. Канцэпт «Іншы» і дынаміка адносін да Іншага ў культурна-гістарычным працэсе. Функцыі Іншага ў жыцці чалавека і культуры. Паняцці «Я–Ты», «Я–Яно» ў М. Бубера. Канцэпцыя асіметрычнага дыялогу Э. Левінаса. «Я» і «Мы»: асоба ў сістэме сацыякультурных інтэракцый.

Сутнасныя культурныя адрозненні паміж людзьмі. Змест паведамленняў і іх уплыў на ўзаемаадносіны. Двухсэнсоўнасць і невыразнасць камунікацый і шляхі іх пераадолення. Сістэмы камунікацый у розных культурах і шляхі іх засваення.

Аспекты міжкультурнай кампетэнцыі. Элементы міжкультурнай камунікацыі: афектыўныя (эмпатыя і талерантнасць), кагнітыўныя (культурна-спецыфічныя веды, неабходныя для адэкватнага разумення камунікатыўных паводзін прадстаўнікоў іншай культуры), працэсуальныя (стратэгіі, якія ўжываюцца ў сітуацыях міжкультурных кантактаў і накіраваны на паспяховае праходжанне камунікатыўнага ўзаемадзеяння).

Мэты авалодання міжкультурнай кампетэнцыяй: кіраванне працэсам узаемадзеяння, яго адэкватная інтэрпрэтацыя, набыццё новых культурных ведаў з кантэксту пэўнага міжкультурнага ўзаемадзеяння. Стратэгіі дасягнення міжкультурнай камунікацыі. Асноўныя віды міжкультурнай камунікацыі.

Тэма 8. Культура XX – пачатку XXI ст.:

асноўныя тэндэнцыі і праблемы

XX ст. як самастойны перыяд у еўрапейскай культуры: адметныя рысы. Індустрыяльнае грамадства і яго культура: прагматызм, утылітарызм, масавізацыя. Паняцце таталітарнай культуры. Распад адзінства еўрапейскай культуры: з'яўленне апазіцый «элітарнасць – масавасць», «калектывізм – індывідуалізм», «монастылізм – полістылізм» і інш.

Беларуская культура савецкага перыяду: ад беларусізацыі да ўніфікацыі. Сучасны стан беларускай культуры. Дзяржаўная палітыка ў галіне беларускай мовы і культуры.

Сучасны этап развіцця еўрапейскай культуры: пераход да постіндустрыяльнага грамадства. Феномен постмадэрнізму і яго адметныя ўласцівасці: адмаўленне ад рацыяналізму, веры ў розум, традыцыйных каштоўнасцей, інтэрпрэтацыяўнасць, полівалентнасць, энтрапія сэнсаў, дэканструктыўнасць і інш. Пераадольванне супярэчнасцей элітарнай і масавай культуры ў постмадэрнізме.

Станаўленне планетарнай культуры. Прынцып дыялогу культур – шлях да ўніверсальных каштоўнасцей чалавецтва. Роля сродкаў масавай камунікацыі ў гэтым працэсе. Узаемадзеянне культур Усходу і Захаду і пошукі ўзаемаразумення. Спалучэнне агульначалавечага і нацыянальнага ў сусветнай культуры.

Футуралогія аб глабальным мадэляванні розных аспектаў сусветнай культуры.

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(дзённая форма атрымання адукацыі)**

Назва тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		КСР	Форма контролю ведаў
	лекцыі	семінарскія заняткі		
Уводзіны	1			
Тэма 1. Сфера культуры як аб'ект вивучэння і даследавання	1	2		
Тэма 2. Метады культуралагічных даследаванняў	2	2		
Тэма 3. Кірункі навуковых даследаванняў у галіне культуры	2	4	2	Аналітычны даклад
Тэма 4. Архетыпічная накіраванасць культуры і праблема фарміравання духоўнай прасторы	2	2	2	Напісанне эсэ
Тэма 5. Семіятычны аналіз культуры: асноўныя напрамкі даследавання	2	2		
Тэма 6. Каштоўнасная сістэма культуры: тэарэтычнае і гістарычнае вымярэнні	2	2		
Тэма 7. Культура як камунікатыўная сістэма	2	2	2	Прэзентацыя
Тэма 8. Культура XX – пачатку XXI ст.: асноўныя тэндэнцыі і праблемы	2		2	Вуснае апытанне
Разам	16	20	8	

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ ДЛЯ ФЗН
(завочная форма атрымання адукацыі)**

Назва тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін	
	лекцыі	семінарскія заняткі
Уводзіны	1	
<i>Тэма 1.</i> Сфера культуры як аб'ект вывучэння і даследавання	1	
<i>Тэма 2.</i> Метады культуралагічных даследаванняў	2	1
<i>Тэма 3.</i> Кірункі навуковых даследаванняў у галіне культуры	2	1
Разам	6	2

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Абдзіраловіч, І.* Адвечным шляхам: дасьледзіны беларускага сьветагляду / *І. Абдзіраловіч.* – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 42, [4] с. – (Згукі мінуўшчыны).
2. *Акопян, К. З.* Массовая культура : учеб. пособие / *К. З. Акопян [и др.].* – М. : Альфа-М : Инфра-М, 2004. – 304 с.
3. Антология культурологической мысли / сост.: *С. П. Мамонтов, А. С. Мамонтов.* – М. : Изд-во РОУ, 1996. – 352 с.
4. *Арутюнов, С. А.* Народы и культуры: развитие и взаимодействие / *С. А. Арутюнов.* – М. : Наука, 1989. – 247 с.
5. *Барт, Р.* Миф сегодня / *Р. Барт // Избранные работы: Семиотика. Поэтика : пер. с фр. / Р. Барт.* – М., 1989. – С. 72–130.
6. *Баткин, Л. М.* Итальянское Возрождение: проблемы и люди / *Л. М. Баткин.* – М. : Рос. гос. гуманит. ун-т, 1995. – 448 с. : ил.
7. *Бахтин, М. М.* Эстетика словесного творчества / *М. М. Бахтин.* – М. : Искусство, 1979. – 424 с.
8. *Бенедикт, Р.* Психологические типы в культурах Юго-Запада США / *Р. Бенедикт // Антология исследований культуры. Интерпретации культуры.* – М. ; СПб., 2008. – С. 271–284.
9. *Библер, В. С.* Культура. Диалог культур (Опыт определения) / *В. С. Библер // Вопросы философии.* – 1989. – № 6. – С. 31–42.
10. *Бонгард-Левин, Г. М.* Древнеиндийская цивилизация / *Г. М. Бонгард-Левин.* – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Наука : Восточная литература, 1993. – 320 с.
11. *Боннар, А.* Греческая цивилизация : в 2 т. : пер. с фр. / *А. Боннар.* – Ростов н/Д : Феникс, 1994. – Т. 1 : От Илиады до Парфенона. От Антигоны до Сократа. – 448 с.
12. *Буркхардт, Я.* Культура Возрождения в Италии: опыт исследования / *Я. Буркхардт.* – М. : Юристъ, 1996. – 591 с.
13. *Вебер, М.* Протестантская этика и дух капитализма / *М. Вебер // Избранные произведения ; пер. с нем. и общ. ред. Ю. Н. Давыдова.* – М., 1990. – С. 44–271.
14. *Гуревич, А. Я.* Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства / *А. Я. Гуревич.* – М. : Искусство, 1990. – 395 с.

15. *Дорошевич, Э. К.* Очерк истории эстетической мысли Белоруссии / Э. К. Дорошевич, В. М. Конон. – М. : Искусство, 1972. – 320 с.
16. *Зиммель, Г.* Конфликт современной культуры : пер. с нем. / Г. Зиммель // Избранные работы. – Киев, 2006. – С. 61–79.
17. *Иконникова, С. Н.* История культурологических теорий / С. Н. Иконникова. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб. : Питер, 2005. – 474 с.
18. *Каган, М. С.* Философская теория ценностей / М. С. Каган. – СПб. : Петрополис, 1997. – 205 с.
19. *Крук, Я.* Сімволіка беларускай народнай культуры / Я. Крук. – Мінск : Беларусь, 2001. – 350 с.
20. *Леви-Брюль, Л.* Первобытное мышление : пер. с фр. / Л. Леви-Брюль. – М. : Акад. проект, 2015. – 430 с.
21. *Лотман, Ю. М.* Беседы о русской культуре: Быт и традиции русского дворянства (XVIII – начало XIX века) / Ю. М. Лотман. – СПб. : Искусство-СПБ, 1994. – 414 с.
22. *Лотман, Ю. М.* Семиосфера. Культура и взрыв. Внутри мыслящих миров : статьи, исследования, заметки / Ю. М. Лотман. – СПб. : Искусство-СПБ, 2010. – 703 с.
23. *Мальдзіс, А.* Як жылі нашы продкі ў XVIII стагоддзі. Восень пасярод вясны / А. Мальдзіс. – Мінск : Мастац. літ., 2009. – 408 с.
24. *Малявин, В. В.* Китайская цивилизация / В. В. Малявин. – М. : АСТ : Астрель : Дизайн. Информация. Картография, 2001. – 632 с.
25. *Маркарян, Э. С.* Теория культуры и современная наука / Э. С. Маркарян. – М.: Мысль, 1983. – 284 с.
26. *Ортега-и-Гассет, Х.* Восстание масс : пер. с исп. / Х. Ортега-и-Гассет // Избранные труды. – 2-е изд. – М., 2000. – С. 43–163.
27. *Садохин, А. П.* Межкультурная коммуникация : учеб. пособие / А. П. Садохин. – М. : Альфа-М, 2004. – 287 с.
28. *Сорокин, П. А.* Человек. Цивилизация. Общество / П. А. Сорокин / общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Согомонова ; пер. с англ. С. А. Сидоренко. – М. : Политиздат, 1992. – 543 с.
29. *Смолік, А. І.* Культуралогія: тэорыя культуры : вучэб.-метаад. комплекс / А. І. Смолік, Л. К. Кухто, С. Л. Шпарло ; М-ва культуры Рэсп. Беларусь, Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў. – Мінск : БДУКМ, 2017. – 343 с.
30. *Тайлор, Э. Б.* Первобытная культура : пер. с англ. / Э. Б. Тайлор. – М. : Политиздат, 1989. – 576 с.
31. *Тойнби, А. Дж.* Постыжение истории : пер. с англ. / А. Дж. Тойнби. – М. : Прогресс, 1991. – 736 с.

32. *Тоффлер, Э.* Третья волна : пер. с англ. / Э. Тоффлер ; науч. ред., предисл. П. С. Гуревича . – М. : АСТ, 2002. – 776 с.

33. *Уайт, Л.* Избранное: наука о культуре / Л. Уайт. – М. : РОССПЭН, 2004. – 960 с. – (Сер. «Культурология. XX век»).

34. *Фейблман, Дж.* Типы культуры / Дж. Фейблман // Антология исследований культуры. Т. 1 : Интерпретации культуры. – 2-е изд. – СПб., 2006. – С. 203–224.

35. *Флиер, А.* Культурология для культурологов : учеб. пособие для магистрантов и аспирантов, докторантов и соискателей, а также преподавателей культурологии / А. Флиер. – М. : Акад. проект, 2000. – 496 с.

36. *Фрейд, З.* Психоаналитические этюды / З. Фрейд. – М. : Попурри, 2015. – 736 с.

37. *Фуко, М.* Слова и вещи: археология гуманитарных наук / М. Фуко. – М. : А-сэд, 1994. – 408 с.

38. *Хайдеггер, М.* Бытие и время / М. Хайдеггер ; пер. с нем. В. В. Бибикина. – Харьков : Фолио, 2003. – 503, [9] с. – (Philosophy).

39. *Хантингтон, С.* Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон ; пер. с англ. Т. Велимеева, Ю. Новикова. – М. : АСТ, 2003. – 603, [5] с. – (Philosophy).

40. *Хёйзинга, Й.* Homo Ludens / Й. Хёйзинга. – М. : АСТ, 2004. – 544 с.

41. *Чернявская, Ю. В.* Введение в культурно-философскую антропологию : пособие для студентов Междунар. гуманит. ин-та БГУ специальности D 21 04 01 Культурология / Ю. В. Чернявская. – Минск : Беларус. гос. ун-т, 2003. – 282 с.

42. *Юнг, К. Г.* Психология бессознательного : пер. с англ. / К. Г. Юнг. – Изд. 2-е. – М. : Когито-центр, 2010. – 352 с.

43. *Ясперс, К.* Смысл и назначение истории : пер. с нем. / К. Ясперс. – М. : Политиздат, 1991. – 527 с. – (Мыслители XX века).

Дадатковая

1. *Белл, Д.* Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования : пер. с англ. / Д. Белл. – Изд. 2-е, испр. и доп. – М. : Academia, 2004. – CLXX, 788 с.

2. *Бицилли, П. М.* Элементы средневековой культуры / П. М. Бицилли. – СПб. : Мифрил, 1995. – 244 с.

3. *Макгован, Д.* Жизнь и нравы старого Китая / Д. Макгован, И. Коростовец. – Смоленск : Русич, 2003. – 496 с.

4. *Ионин, Л. Г.* Социология культуры : учеб. пособие для вузов / Л. Г. Ионин ; Гос. ун-т «Высшая школа экономики». – 4-е изд., перераб. и доп.

– М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. – 427, [5] с. – (Учебники Высшей школы экономики).

5. Камю, А. Бунтующий человек / А. Камю. – М. : Политиздат, 1990. – 415 с. – (Мыслители XX века).

6. Лосев, А. Ф. Эстетика Возрождения / А. Ф. Лосев. – М. : Мысль, 1982. – 623 с.

7. Мартынов, В. Ф. Культурология. Теория культуры : учеб. пособие / В. Ф. Мартынов. – Минск : АСАР, 2008. – 848 с.

8. Ницше, Ф. Рождение трагедии, или Эллинство и пессимизм / Ф. Ницше. – М. : Акад. проект, 2007. – 176 с.

9. Сартр, Ж. П. Экзистенциализм – это гуманизм / Ж. П. Сартр // Сумерки богов / Ж. П. Сартр. – М., 1989. – С. 319–344.

10. Фромм, Э. Человек для себя / Э. Фромм ; пер. с англ. А. Александровой. – М : АСТ, 2016. – 320 с. – (Философия – Neoclassic).

11. Элиаде, М. Аспекты мифа : пер. с фр. / М. Элиаде. – М. : Инвест ППП, 1994. – 240 с.

12. Шелер, М. Положение человека в космосе / М. Шелер // Проблема человека в западной философии / сост. и послесл. П. С. Гуревича ; общ. ред. Ю. Н. Попова. – М., 1988. – С. 31–95.

Метады і тэхналогіі навучання

Да эфектыўных педагагічных методак і тэхналогій, якія садзейнічаюць далучэнню магістрантаў да пошуку і выкарыстання ведаў, набыцця вопыту самастойнага вырашэння праблем сацыякультурнай практыкі, адносяцца:

- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- праектныя тэхналогіі;
- камунікатыўныя тэхналогіі;
- гульнявыя тэхналогіі;
- метады аналізу канкрэтных сітуацый.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынжавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці магістрантаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай працы, вучэбна-метадычныя комплексы.

У мэтах фарміравання неабходнай сацыяльна-асобаснай і сацыяльна-прафесійнай кампетэнтнасці выпускніка УВА ў практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць метадыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

Для вызначэння вучэбных дасягненняў магістранта магчыма выкарыстоўваць крытэрыяльна арыентаваныя тэсты. Яны ўяўляюць сабой сукупнасць тэставых заданняў закрытай формы з адным альбо некалькімі варыянтамі правільных адказаў; заданняў на ўстанаўленне адпаведнасці паміж элементамі двух варыянтаў з адным альбо некалькімі суадносінамі і роўнай альбо рознай колькасцю элементаў і варыянтаў; заданняў адкрытай формы з фармалізаваным адказам; заданняў на ўстанаўленне правільнай паслядоўнасці.

Для вызначэння адпаведнасці вучэбных дасягненняў магістранта патрабаванням адукацыйнага стандарту таксама магчыма выкарыстоўваць праблемныя, творчыя заданні, якія прадугледжваюць з'яўшчыную дзейнасць і нефармалізаваны адказ.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы

Пры вивучэнні вучэбнай дысцыпліны ўжываюцца наступныя формы самастойнай работы:

– работа магістрантаў з навуковай і вучэбна-метадычнай літаратурай, з першакрыніцамі, самастойнае вивучэнне асобных пытанняў вучэбнай дысцыпліны, падрыхтоўка да семінарскіх заняткаў і экзамену;

– кантралюемая самастойная работа ў выглядзе выканання індывідуальных заданняў, у тым ліку пісьмовых апытанняў з кансультацыямі выкладчыка;

– падрыхтоўка рэфератаў па індывідуальных тэмах і прадстаўленне дакладаў з прэзентацыямі на семінарскіх занятках.

Выкананая работа павінна адлюстроўваць ступень засваення магістрантам тэарэтычных пытанняў, уменне самастойна мысліць, лагічна разважаць, ставіць пытанні, абагульняць, вызначаць праблемы, рабіць высновы.

Пералік прыкладных форм выканання кантралюемай самастойнай работы магістрантаў

- напісанне рэферата;
- распрацоўка тэставых заданняў па вивучаемых тэмах;
- падрыхтоўка прэзентацыі;
- практычная работа з выкарыстаннем кейс-метаду (метаду сітуацыйнага аналізу).